

Ігор БРИНДАК

Для нашого часу є властивим велике розчарування у політичних діячах. І це стосується не тільки України. Але так було не завжди. В історії різних народів були такі провідники, добра пам'ять про яких залишилася і через багато років після їхньої смерті. Про одного з таких - розповідь у цій публікації. Йдеться, властиво, про колишнього президента Еквадору Габріеля Гарсія Морено. 6 серпня 2015 року виповнилася 140 років від часу його смерті.

Еквадор – це латиноамериканська країна, розташована на екваторі, про що, зрештою, й свідчить її назва. У XVI столітті ця територія стала колонією Іспанії. У більшості книг написано, що виникла держава Еквадор у 1830 році. Це відповідає дійсності, але дещо слід уточнити. Насправді, вперше свою незалежність еквадорці проголосили у 1819 році, але тоді на їхню територію вторглися війська генерала Сімона Болівара. Того самого, якого прийнято вважати борцем за незалежність Латинської Америки від Іспанії. Таким чином, Еквадор було насильно включено до складу держави під назвою Велика Колумбія. Але в самій Колумбії після відставки Болівара розпочалися серйозні заворушення. Цим скористалися еквадорці і в 1830 році проголосили незалежність вдруге. Цього разу – остаточно.

Першим президентом Еквадору став Хуан Хосе Флорес. Він керував державою до 1845 року. Допоки він був при кермі держави, то старався утримувати більш-менш якусь стабільність. Для цього, правда, деколи він не відмовлявся й від деяких авторитарних засобів, через що нажив багато противників. У 1845 році Флорес пішов у відставку, не довершивши третьої каденції. Наступні президенти змінювалися дуже швидко. Спільним для їхнього правління було таке: велике зростання корупції, посилення впливу

латифундистів, утиски корінних жителів, зuboжіння нижчих верств населення. Ослабленням Еквадору скористалася сусідня Перу, приєднавши до своєї держави частину еквадорської території. Саме на тлі таких складних подій і з'являється на політичній арені постать Габріеля Гарсія Морено.

Народився майбутній президент 24 грудня 1821 року у місті Гуаякіль у родині дрібних крамарів. Вирішив здобути правничу освіту і в 1844 році закінчив юридичний факультет університету в Кіто. Ще в студентські роки включився в революційну діяльність. Був пов'язаний із радикальною групою, яка боролася проти президента Флореса. Навіть був причетний до приготування замаху на останнього. Коли змова була викрита, Морено був змушений покинути Еквадор і виїхати у Францію. У 1847-1849 роках він навчався в Сорбонні, обравши спеціальність «хімія». Саме роки студій у Сорбонні стали переломними у його біографії. По-перше, він став свідком революції 1848 року, яку сприйняв дуже неоднозначно. По-друге, відбулася велика зміна у релігійному житті Габріеля. Варто зауважити, що він і раніше був чоловіком віруючим, але не практикуючим. До церкви ходив дуже рідко. Але одного разу в часі паризьких студій у Габріеля виникла суперечка з одним із студентів, який мав антиклерикальні погляди. Цей студент переконував однокурсників у тому, що навчання Церкви є вигадкою. Габріель висунув йому ряд аргументів, на які антиклерикал не міг дати відповіді. Натомість заявив: «Але і ти сам, напевно, не дуже віриш у те, що навчає Церква, бо не живеш за її приписами» (Sebastian Skowronek. «Gabriel Garcia Moreno», «Zawsze wierni», №5(60), 2004). Цей закид так сильно вплинув на Габріеля, що він вирішив докорінно змінити своє життя і від того часу став активним практикуючим католиком. Таким він і повернувся до себе на батьківщину у 1850 році. Став тоді ректором університету в Кіто. Але політичної діяльності не залишив. Заснував іспаномовний часопис «Народ», водночас ставши його редактором. На сторінках цього видання Морено викривав факти корупції серед правлячої верхівки. Закінчилося усе тим, що у 1853 році влада закрила часопис, а Морено був заарештований і депортований із країни. У 1853-56 роках знову перебував на еміграції у Франції. Після повернення став мером столиці, а в 1861 році висунув свою кандидатуру на посаду президента. Цікаво, що в часі виборів серед тих, хто його підтримував, був і экс-президент Хуан Хосе Флорес, проти якого, як відомо, Габріель колись активно боровся. Цього разу вони вирішили виступити спільним фронтом. Вибори завершилися тим, що Габріель Гарсія Морено став президентом Еквадору.

Перша каденція була у 1861-1865 роках. Саме в тому часі у країні відбулися помітні зміни. Було скасовано рабство для еквадорських негрів. Цікаво, що це трапилось саме тоді, коли скасували кріпосне право в Росії, яка, як відомо, на той час володіла більшою частиною України. Того ж року також розпочалася громадянська війна у США, після якої було скасовано рабство у цій країні. Цікавий парадокс: якщо про Авраама Лінкольна чи царя Олександра II знають усі, то про Габріеля Гарсія Морено – майже ніхто. Хоч останній скасував рабство без будь-яких заворушень, а тим паче без воєн. Було

повернуто землі, захоплені у свій час перуанцями. Ліквідували будинки розпусти, які перед тим мали легальний статус. У 1862 році було підписано конкордат з Ватиканом, згідно з яким Католицька Церква в Еквадорі отримала права юридичної особи. Крім того, держава відмовилася від права втручатися у справу іменування єпископів. Така практика мала місце в Еквадорі ще від часів іспанського панування. Президент також розробив проект нової конституції, але коли парламент не затвердив її, Морено подав у відставку. Два його наступники – Рафаель Карвахальйо і Хуан Хав'єр Еспіноза – не могли проконтролювати ситуацію в країні. І вже в 1869 році еквадорці вдруге обрали президентом Габріеля Гарсія Морено. На цей рік державна казна була спустошена, Еквадор мав великі зовнішні борги. Тому друга його каденція вимагала праці набагато більше, ніж перша. Нова конституція таки була прийнята. Вона значно розширила права президента, але Морено не скористався тим задля власних амбіцій. Він розпочав з того, що значно скоротив різні чиновницькі посади. Президент відмовився від особистої охорони, міг без усяких проблем вийти зі свого робочого кабінету і вільно спілкуватися на вулиці з мешканцями столиці. Подібне спілкуванні він практикував і під час подорожей країною. Габріель Гарсія Морено вів надзвичайно активну боротьбу з корупцією, що в принципі робив ще до обрання на пост президента. Завдяки тісному спілкуванню з народом вчасно дізнавався про різні зловживання з боку різних високопосадовців. Винних усував з посад або й навіть віддавав під суд. Завдяки боротьбі з корупцією під кінець другої каденції президента Морено Еквадор позбувся цілком зовнішніх запозичень і став найбільш розвиненою країною Латинської Америки. За указом президента розпочалося будівництво перших залізниць в Еквадорі. Крім того, було прокладено п'ять нових доріг в Андах. На міських вулицях стелили бруківку. Значну територію країни було охоплено телеграфним зв'язком. Кожне місто, а не лише великі міста, мало лікарню і водопровід. Велику роль Морено приділяв розвиткові освіти. У 1867 році в Еквадорі було близько 200 шкіл, а в 1875 – уже близько 500. Кількість учнів зросла з 13000 до 32000 (<https://ru.wikipedia.org/.../> Гарсія Морено). Вперше шкільна освіта стала доступною для індіанців. Президент видав окреме розпорядження про підготовку саме індіанських учителів, які б у найближчій перспективі могли навчати своїх одноплемінників. Раніше на цілий Еквадор був тільки один вищий навчальний заклад – університет у Кіто. А ось у час другої каденції Морено були засновані: інститут політехніки, військова академія та інститут рільництва. Правда, усі ці заклади були зосереджені у столиці. Офіцерів еквадорської армії ще також висилали на навчання у Німеччину. Вважалося, що саме там є найкращий військовий вишкіл.

Окремо слід наголосити й на духовній стороні життя цього еквадорського лідера. Будучи президентом держави, Морено й надалі вів активне релігійне життя. Він щоденно брав участь у літургії й молився на вервиці. У Велику П'ятницю президент особисто очолював процесію, під час якої ніс на своїх плечах великий дерев'яний хрест (Sebastian Skowronek. Gabriel Garcia Moreno Zawsze wierni №5(60), 2004). Морено домігся того, щоб у новій конституції 1869 року було записано, що католицизм є державною релігією Еквадору. У 1870 році він був єдиним державним керівником у світі, який протестував проти скасування Папської держави італійським королем. А в 1873 році Еквадор було

урочисто посвячено Найсвятішому Серцю Христовому. При цьому посвячення здійснювалося як зі боку Церкви, так і з боку держави. Морено також дав притулок в Еквадорі німецьким езуїтам, які були вигнані зі своєї країни Отто фон Бісмарком, райх-канцлером Німеччини.

У 1875 році Габріель Гарсія Морено втретє був обраний президентом Еквадору. Однак, ця його третя каденція тривала тільки тридцять шість годин. 6 серпня 1875 року згідно з латинським обрядом відзначають свято Преображення Господнього. Зрозуміло, що того дня Морено перебував у храмі. Крім того, це була ще й перша п'ятниця місяця. Габріель, як правило, у такий день сповідався. Коли богослужіння закінчилось, до президента підійшов його секретар і сказав, що з ним хочуть побачитися якісь студенти. Вони очікували його на східцях храму. Їх було шестеро. Коли Морено наблизився до них, один із цих візитерів вдарив його по голові мачете (довгий ніж для рубання цукрової тростини). Двоє інших вистрелили з револьверів. Вбивці кинулися втікати, однак їх упіймали і згодом віддали під суд. Виявилось, що це були фанатики-антиклерикали із сусідньої Колумбії. Що стосується Морено, то його важкопораненого занесли до храму. Оскільки цього дня він уже сповідався, то священник лише запитав, чи прощає він своїм убивцям. Габріель не міг говорити і тільки кивком голови дав зрозуміти, що так. (Sebastian Skowronek. Gabriel Garcia Moreno Zawsze wierni №5(60), 2004). Після цього він переставився у вічність.

Вбивство Габріеля Гарсія Морено викликало великий резонанс у світі. Тодішній Папа Римський Пій IX заявив, що «Морено є мучеником за Церкву, християнське милосердя і свою країну» (<https://ru.wikipedia.org/.../> Гарсія Морено). У 1939 році в особі Габріеля Гарсія Морено розпочато інформаційний процес з метою його беатифікації. Але й без цього багато еквадорців вважають Морено національним героєм.

Хоча Еквадор дуже далеко від України, та біографія цього видатного діяча є повчальною для нас: і для політиків, і для тих, хто щиро бажає добра своєму народові.

Ігор БРИНДАК Президент-мученик/"Жива вода" № 11 2015